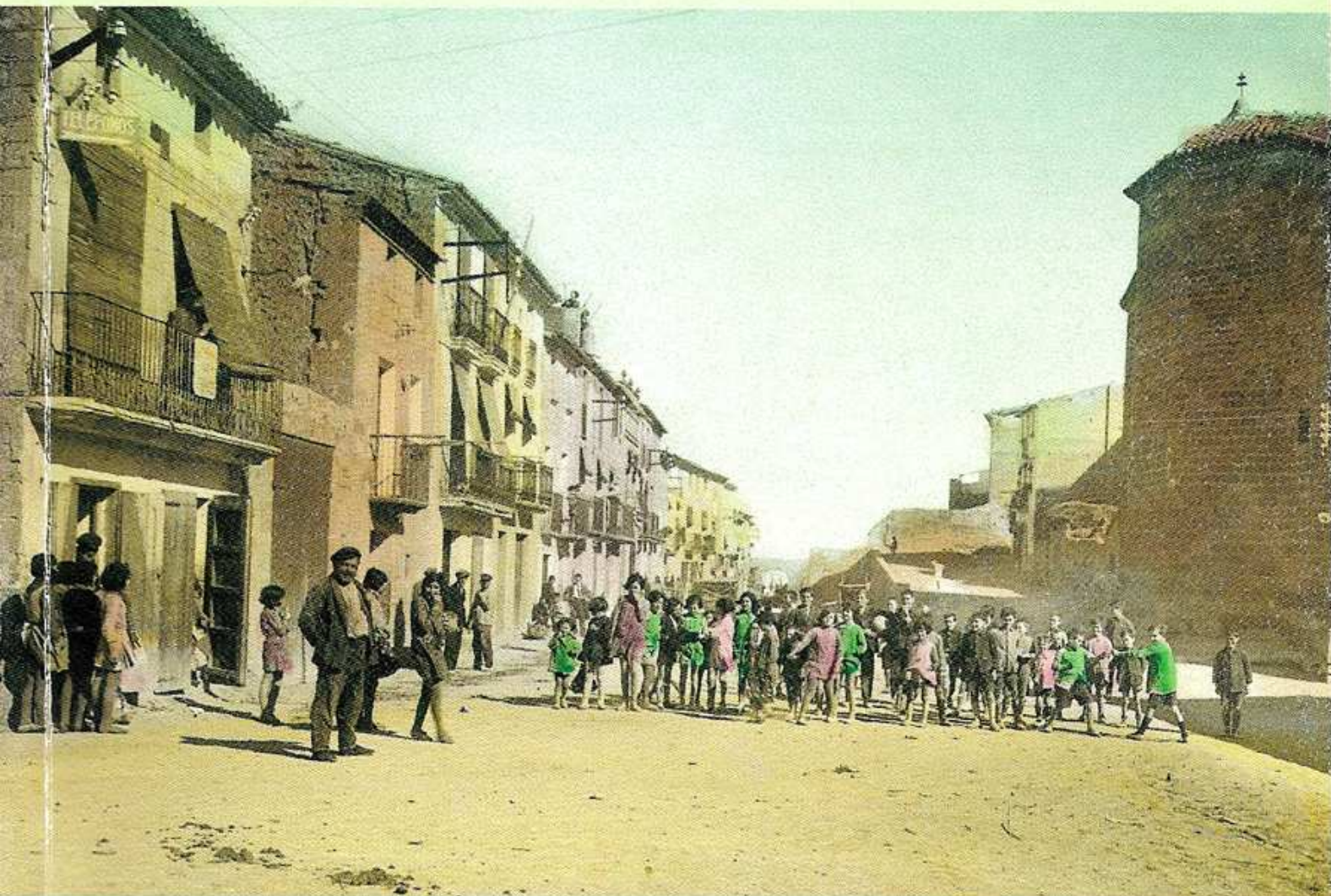

ARTESA DE LLEIDA

El cicle de l'any: feines, festes i costums

Adolf Costafreda i Castillo

Col·lecció La Femosa

ADOLF COSTAFREDA I CASTILLO

Artesa de Lleida

El cicle de l'any:
feines, festes i costums

Nota de presentació
Ramona Violant i Ribera

Col·lecció la Femosa

Aquest llibre ha estat editat gràcies
a la col·laboració de:

Ajuntament d'Artesa
de Lleida

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

© Adolf Costafreda i Castillo 2000
© d'aquesta edició: Pagès Editors S. L. 2000
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
Primera edició: maig de 2000
ISBN: 84-7935-708-8
Dipòsit legal: L-391-2000
Enquadernació: Fontanet
Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S.L.

ÍNDIX

Nota de presentació	7
Unes paraules de l'autor	11

PRIMERA PART

GENER	17
Dia 1 (cap d'any).....	17
RELLEU DELS MAJORALS	18
Cap d'any ha vingut.....	19
Dia 5 (vigília de Reis)	20
ESCALFAR ELS FALDARETS.....	22
Dia 6 (l'Adoració dels Reis).....	23
Dia 17 (Sant Antoni Abat)	23
Dia 20 (Sant Sebastià)	26
Dia 22 (Sant Vicent)	26
EL REFRANYER.....	26
FEBRER	29
Dia 1 (vigília de festa major).....	29
Dia 2 (la Candelera)	29
TREURE ATXA.....	29
Dia 3 (Sant Blai)	30
PER QUÈ LA FESTA DE SANT BLAI ÉS EL DIA TRES	30
Dia 5 (Santa Àgata).....	31
EL REFRANYER.....	32
EL SABÓ I LA BUGADA	33
MARÇ	37
Dia 19 (Sant Josep).....	37
Dia 25 (l'Encarnació de la Mare de Déu).....	38
ELS DIES MANLLEVATS	38
EL REFRANYER.....	39
LA QUARESMA	39
Dijous gras	40
El carnaval.....	40
Dimecres de cendra (primer dia de quaresma).....	40
Diumenge de Rams	41
Dimecres Sant	42
EL MONUMENT	42
Els majos	44
Els rosers	45

Dijous Sant	45
Divendres Sant	46
Dissabte de Glòria	47
LO SALISPÀS	48
Pasqua de Resurrecció	48
Dilluns de Pasqua	50
ABRIL	51
Dia 21 (treta de la Mare de Déu de les Sogues)	52
Dia 23 (Sant Jordi)	53
Dia 29 (Sant Pere Màrtir)	53
EL REFRANYER	53
ELS ARTESENCS I LES BÈSTIES	54
Les orenetes	54
Els mulisecs	54
Les sangartilles	55
Libèl·lules i cigales	55
Corbs i garses	55
Les òlibes	56
Les serps	56
Escurçons i escorpins	57
Els gripaus	57
Altres animals	58
MAIG	59
Dia 3 (la Invenció de la Santa Creu)	59
Dia 8 (l'Aparició de Sant Miquel)	59
ORGANITZACIÓ DE LA FESTA	60
Dia 9 (Sant Gregori)	61
Dia 13 (Sant Pere Regalat)	61
Dia 15 (Sant Isidre Llaurador)	61
BESAR MÀ	62
EL REFRANYER	63
SEGAR I BATRE	64
La sega	64
LOS SEGADORS DEL MICALÓ	66
La batuda	69
JUNY	77
Dia 3 (la pedregada)	77
Dia 21 (Sant Lluís)	78
Dia 23 (vigília de Sant Joan)	78
Dia 24 (Sant Joan)	79

Dia 29 (Sant Pere i Sant Pau)	80
SANT PERE ERA UN BUSCADOR DE BREGA.....	80
CORPUS CHRISTI	82
Els altars	84
La processó	84
Les banderes	86
L'acatament	86
JULIOL.....	89
Dia 22 (Santa Magdalena).....	89
Dia 24 (vigília de Sant Jaume).....	89
Dia 25 (Sant Jaume)	90
EL REFRANYER.....	90
AGOST	91
Dia 5 (la Mare de Déu de les Neus).....	91
Dia 14 (vigília de la festa major)	91
VENTAR I REPICAR	92
Dia 15 (l'Assumpció de la Mare de Déu).....	92
Dia 16 (Sant Roc)	93
Dia 17 (dia del gos)	93
Dia 29 (la Degollació de Sant Joan).....	94
Dia 31 (Sant Ramon Nonat)	94
EL REFRANYER.....	96
SETEMBRE	97
Dia 8 (el Naixement de la Mare de Déu).....	97
Dia 21 (Sant Mateu)	97
Dia 29 (Sant Miquel Arcàngel).....	97
EL REFRANYER	98
VEREMAR	98
OCTUBRE.....	103
Primer diumenge (el Roser d'octubre).....	103
Dia 12 (la Mare de Déu del Pilar).....	104
Dia 15 (Santa Teresa de Jesús)	104
Dia 31 (vigília de Tots Sants).....	104
EL REFRANYER.....	105
PASTAR A CASA	105
EL REFRANYER SOBRE EL PA	108
NOVEMBRE	109
Dia 1 (Tots Sants)	109

LOS ENCANTS	109
Dia 2 (Tots els Fidels Difunts)	110
Dia 11 (Sant Martí)	111
Dia 25 (Santa Caterina)	111
Dia 30 (Sant Andreu)	112
LA FEINA DE COLLIR OLIVES	112
DESEMBRE	117
Dia 4 (Santa Bàrbara)	117
Dia 8 (la Puríssima Concepció)	118
Dia 13 (Santa Llúcia)	118
Dia 21 (Sant Tomàs)	119
Dia 23 (Santa Llúcia)	119
Dia 24 (vigília de Nadal)	119
Dia 25 (Nadal)	120
EL REFRANYER DE NADAL	121
Dia 26 (Sant Esteve)	121
FER TRACTE	121
Dia 28 (els Sants Innocents)	122
Dia 31 (Sant Silvestre)	124
L'HOME DELS NASSOS	124
EL BALL DE LES BRUIXES	124
LA MATANÇA DEL PORC	125

SEGONA PART

ELS OFICIS AMBULANTS	131
Els captaires	132
Els aiguarenters	132
Els comedians	133
Els zíngars	133
Les trementinaires	134
Els faixeros	134
Els cadiraires	134
El salinaire	134
Les gallinaires	135
El pellaire	135
Els calderers	136
L'esmolet	136
Els peixaters	136
Els terrissaires	138
Marxants de roba	138

Els torronaires	138
El fideuer	139

TERCERA PART

DEL NAIXEMENT A LA TOMBA	143
Els naixements	143
Els bateigs	144
La infantesa	146
La joventut	147
La ronda	148
Les enramades	150
Els xants	152
L'arnelleta	152
Les llunes	152
L'aixovar	153
El festeig	154
Els casaments	155
Parar cinta	156
Les majorales i l'avanttaula	156
Els esquellots	159
Les defuncions	160
El vetllatori	161
Els enterraments	162
Els funerals	165
L'enterrament dels albats	165
El dol	165
La vida quotidiana al poble	167
BIBLIOGRAFIA	173

El llibre *Artesa de Lleida. El cicle de l'any: feines, festes i costums*, dins la col·lecció «La Femosa», és un repàs (mes darrere mes) de la manera de viure, de treballar i de divertir-se la gent del poble, abans de l'arribada dels tractors, dels cotxes i, sobretot, abans de l'aparició de la TV. Aquest llibre és la visió d'un poble treballador i solidari, respectuós amb el seu entorn i amb les seues tradicions ancestrals, les quals, d'alguna manera, li donaven caràcter. El naixement, la joventut i la mort fan que, aquest arc de la vida, sigui plenament viscut (en un poble petit i pagès com Artesa de Lleida) entre les feines, les festes i els costums de sempre...

ISBN 84-7935-708-8

9 788479 357085